

ቃልስና ግጉይ አተሓሳስ ገምስዓር'ምበር ሰባት ገምስዓር አይኮነን!

አብ ሃገርና ነባሪ ሰላምን ፍትሕን ገምርግጋጽ፡ መበገስን አንፈትን ቃልስና ንህዝብን ሃገርን ማእከል ዝገበረ ንኡሉ ሃገራዊ ፖለቲካዊ አተሓሳባ ዝናቢ፡ ዝጸወር፡ ዘሳትፍ፡ አብ እንኳን ሃባን ዘተን ምርድዳእን ዝኣምን ሓሳብ ብሓሳብ ንስምዓር'ምበር ሰባት ወይ ዜጋታት ገምስዓር አይኮነን።

ሓደ ሰብ ወይ ዜጋ ሙሉእ መሰል ኣለዎ እንተደኣ ተባሂሉ መሰል ርእይቶኡ ተጠቐሙ ሓሳብ ከቅርብ ክጽሕፍ ክዛረብ ይኸእል'ዩ። ይኹን'ምበር ንዝቀረበ ሓሳብ ደገፍ ረብሓ ህዝብን ሃገርን ክውዕል ኩሉ ጊዜ ሚዛንን ገምጋምን ክህሉ ግድነት'ዩ። ምእንቲ'ዚ ቅድሚቲ ንዘይምርድዳእ ከምርሕ ዝኸእል ንግጉይ ሓሳባት እምበር ንመሰል ርእይቶ ክብሪ ሰብ ምስዓር ከም ዘይኮነ ብዘይ ቅድመ ኩነታዊ ፍርዲ ንዝቀርብ ሓሳብ ብሓሳብ፡ ንህዝባውን ሃገራውን ረብሓታት ገምጋምት ሓሳባት ምቅራብ'ዩ። ህዝብና ንዝመረጸ ኣገባብን ስርዓት ከኣ ክመርጽ መሰሉ ስለ ዝኾነ ንዝሓሸን ከመሓድረኒ ንዝበሎ ሓሳባት ይድግፍ። አብ'ዚ ደረጃ አተሓሳስባ እንተደኣ በጺሕና ከኣ መስርሕ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ አብ ህዝብና አብ ዕብዩት በጺሑ ክበሃል ይከኣል።

ሓሳባት ምድጋፍን ምንጻግ ተርእዮታት፡ ንሓደ ከም ዜጋዊ ባእታ ከም ሰብ ምድጋፍን ምንጻግ ዘስምዕ ኣሎ። እዚ ግን ፍጹም ንግጉይ መንገዲ ክመርሓና ዝኸእል ክለሳ ሓሳብ'ዩ። እሞ ከምኡ እንተኾይኑ ደኣ ስለምንታ ብኣደን ኣቦን ዝውለዱ ክልተ ኣሕዋት አብ ሓሳብ እንተተፈላልዮም ከም ሰባት ይፈላልዩ ኣለዉ ማለት ኣይኮነን። ከም ኣካል ድዩም ዝፈላልዩዎ ወይ ከም ሓሳብ እንተተባሂሉ ብሓሳብ'ዩ ክኸውን መልሱ፡ ከመይስ ብደምን ስጋን ኣሕዋት ስለ ዝኾኑ። ምእንቲ'ዚ አብ ፖለቲካዊ መዳይ ወሲድና ነዚ ሓሳብ ክንገልጸ ሓሳብ ብሓሳብ ገምስዓር ወይ ገምርታዕ'ምበር ንሰባት ገምስዓር ከም ዘይኮነ ርዳእ ክኸውን ይግባእ። አብ ሕብረተ ሰብና ከኣ ካብ ጊዜ 50ታት ኣትሒዱ ዝተራእዩ ተሞክሮታት'ዩ። ስሞም ብምዕቓብ አብ ኤርትራ ኣባላት ሓንቲ ስድራ ቤት አብ ዝተፈላለዩ ሰልፍታት ዘገልግሉን ዝሰርሑን፡ ግን ከኣ ልዑል ስድራ ቤታዊ ፍቅርን ምክብባርን ዝነበሩ አብነታዊ'ዩ።

ምእንቲ'ዚ ብዛዓባ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ክንዛረብ አብ ንጅምራሉ እዋን፡ ከም ኣብነት ህዝቢ ኤርትራ ዝውስኖ አብዝሓ ድምጺ Absolute majority ወይ ከኣ Qualified majority 50+1 እንተደኣ ኮይኑ፡ ብውጡዳት ዝቀርብ ሓሳብ ርሱዕ ወይ ውዳቕ ስዑር ማለት ኣይኮነን። እንታይ ደኣ ንዘለዎም

ሐሳብ ኣብ ህዝባዎ ዕግበት ንክረኽብሉ ቀጻልነት ቃልሲ ንዘፍቅደሎም መሰሎም ተዓቕቡ ንዕግበታቶም መርገጺም ጠጠው ክብሉ ይግበር። ኣብ'ዚ መዳይ ከኣ ሰባት ዘይኮኑስ ሐሳብ ብሓሰብ ዝብል ዜጋታት ንዕግበታቶም ተቀባልነት ንክረኽብሉ ዘለዎም ቀጻልነት ዘረጋግጹ ሓቂውን።

ኣብ'ዚ ተገዳስነት ክግበረሉ ዘለዎ ቀንዲ ጉዳይ ከም'ቲ ልዕል ክብል ዝተገልጸ ሐሳብ ብሓሳብ ንምስጋር ኩሉ ርእይቲኡን ሐሳቡን ዝሃበ ብማዕረ ክብርን መሰልን እንተደኣ ቀሪቡ፡ ቀጻሉ ዝቀርብ መስርሕ ድምጺ ንውሳኔ ስለ ዝኾነ፡ ብAM ወይ ከኣ QM ንዝተገደዑ ሐሳብ ቀያድን ወሳንን ም'ኳኑ ምእማንን። ኣብ ሓደ ዕልማናዊ ፖለቲካዊ ስነ ሐሳብ (ideology) ዘሎ ፍልልይ ዝካየድ ዘተን ምርድዳእን መዳይ ዝረኣ ኣተሓሳስባን ኣካይዳንዩ ከዕውት ዝኸእል ኣገባብ'ዩ። ኣብ ብዙሓት ዲሞክራሲያውን ሃገራት፡ ገለ ሰልፍታት ካብ ዝምስረታ ኣብ ስልጣን መጻኤን ዘይፈልግ ፖለቲካውያን ሰልፍታት ብዙሓት'የን። ግን መሰሎም ተጠቐሞም ኣብ ባይቶ ኣትዮም ንሓሳባቶም ኣብ ቦታ ስልጣን ንምምጻእ ይቃለሱ። ልፍንቲ ይገብሩ፡ ደገፍቲ ህሉው ስርዓት ብም'ኳን ገለ መደባቶም ተቀባልነት ክረኽቡ ይገብሩ። ፖለቲካ ማለት ከኣ እዚ። ፖለቲካ ስልጣን ዘይኮነ ስራሕ'ዩ ዘድልዩ። ፖለቲካ ብሕግን ስርዓትን መሰልን ምክብባርን ኣብ ዝካየድ ሕብረተ ሰብ ንባዕሉ ስራሕ'ዩ። ስራሕ ስለ ዝኾነ ከኣ ተሓታትነት ዘለዎ ትክላዊ ኣሰራርሓ ዝውንን፡ ዝገደለ ዝምልእ፡ ዝነቕፍ፡ ዝእርም፡ ዝሰርዕ፡ ዝከላኸል፡ ዝሃረብን ዝሰምዕን፡ ከይዱ ከይዱ ከኣ ንትግባረ ዝመርሕ ውሳኔ፡ ዝፍጽም፡ ዝፈርድ ሓያል ስርዓት ክፈጥር ዝኸእል።

መሰረት መርኣያ ብዙሕነትን ደሞክራሲያ ሓደ ህዝቢ ከኣ ሓሰብ ብሓሳብ ተዛቲኻ ተኻቲዕኻ ኣብ ሓባራዊ ውሳኔን መፈጸምታን ትበጽሓሉ ደምዳሚ ጉዳይ'ምበር፡ ብንጽል ርእይቶታት ክብጻሕ ዝኸእል ውሳኔ ዘይምህላው'ዩ። ከህሉ ኣይክእልን ኣይብሃልን፡ እንተሎ ግን ዘዕውት ኣይኮነን።

ዝኾነ ይኹን ኣብ ሃገራዊ መጋባእያ ርእይቶኡን ሐሳቡን ዘቅረበ ሰልፊ፡ ውድብ ይኹን ማሕበር ወይ'ውን ውልቀ ሰብ ክሳብ ንህዝብን ሃገርን የርብሕ'ዩ ዝበሎ ንዘቅርቦ ሐሳብ፡ ኣገባብን መሰሉን ብቅዎም ክሳብ ዝተፍቅደሉ ቀጻልነቲ ከውሕስ ምስ'ቲ ህዝባውን ሃገራውን መራኽቢ ፖለቲካዊ መስመር ዝተኣሳሰረ ወይ ዝተታሓሓዘ ኮይኑ ሐሳባቲ ነክዕውት ይቃለስ።

ረብሓ ህዝብን ሃገርን ክበሃል እንከሎ ኩሉ ብመሰረት ቅዋም፡ መጀመርን መወዳእታን ክልተ ጫፍ ደረት ዘለዎ'ዩ። እሱ ከኣ መሰል ዝህብን ዝኸልእን'ዩ። እዚ ማለት ህዝብን ሃገርን ዝረብሓሉ፡ ህዝብን ሃገርን ካብ ዝሰማምዑሉ ኣንጻርነት ወጻኢ ዝኸደ ዝግድብ ተርእዮን'ዩ። እዚ ምስ ህላውንት ሃገር ድሕነትን ጸጥታ ዝተተሓሓዘ፡ ኣብ ሓንቲ ሃገር ንዘጋጥም ፖለቲካዊ ሽግር ብንጽል ክፍታሕ ዘይከኣል ም'ኳኑ ዘንጽር ገደባት ምህላው የርእዩና። ህዝብና ክሳብ ብስም ሓንቲ ሃገር ኤርትራ ዝተጸዋዕ ኣብ ክሊ'ታ ሃገር ንዝፍጠር ሓባርዊ ሽግር ንምፍታሕ ሓባራዊ ሃገራዊ ኣተሓሰባ ክህሉ ንስለ ዘለዎ፡ ኩሉ ኣተሓሳስባታት ኣብ ባይቶ ወራዱ ክዝረበሉን ዝተገደዑ ኣብዝሓ ሐሳብ ክስርሓሉን ክንምርሓሉ ዝግባእ ም'ኳኑ ዘርድእ። ኣብ'ዚ ደረጃ እንተ በጻሕና ከኣ ተጸዋርነት ዓቕሊ ምክብባር ተፈጠሩ ኣሎ ማለት'ዩ።

ኣቋውማ ሕብረተ ሰብ ኤርትራ፡ ብዝተፈላልዩ ብሄራት፡ እምነታት፡ ጾታታት፡ ዕድመታት ተሞክራቶታት ዝተመሰረተ ስለ ዝኾነ መርኣያ ባህላዊ ብዙሕነትና'ምበር ቀጥታ መርኣያ ፖለቲካዊ ብዙሕነት ክውስደ ኣይክእልን። ነዚ መሰረት ብምግባር ንዝለዓል ንፍሉይ ሃይማኖታዊ ይኹን፡ ኣውራጃዊ ክፋል ዝውክል ኣተሓሳስባ ከም ሃገራዊ ኣጀንዳ ክቀርብ ስለ ዘይክእል፡ ነቲ ዝቀረብ ሐሳብ ብሓሳብ ክገጥም ዘለዎ፡ ብምርድዳእ ክፍታሕ ዘለዎ'ዩ። ኣብ መወዳእታ ከኣ ነቲ ንኣምነቡ ክንምስርቶ እንደሊ ስርዓተ ደሞክራሲያ ነዚ ክመስል ዝኸእል ኩነታት ምፍጣርን ምጥጣሕን'ዩ።

ቀጻሉ ምስ'ዚ ዝተኣሳሰረ ግን ብምግምጋሙ ኣብ ኣተሓሳስባ ዘይኮነ ኣብ ሰባት ዘንጻጸረ ብሰፊሑ ኣብ ስደት ዘሎ ህዝብና ብተደጋጋሚ ዝዝረብሉ ፖለቲካ ትርጉም ዝሰኣነ ጉዳይ ምህላው ክዝንጋዕ የብሉን።

ንሱ ከአ አተሓሳስባ ነባራት ተጋደልቲ፡ አመራርሓ ነባራት ተጋደልቲ አንጻር ህግዲፍ ንዝካይድዎ ቃልሲ ዝምልከትዮ። ብመጀመሪያ እዚ ሕቶ ወይ አተሓሳስባ ህግዲፍውያን ዘበገስዎን ሃሳዬ፡ ንደምበ ተቃውሞ ንምፍልላይ ዝዘርእዎ መርዛም ኣበሃህላንዮ።

መራሕቲ ደመበ ተቃውሞ ዓበይቲዮም፡ ኣሪጎም እዮም እንዳተባህለ ነዊሕ ዓመታት ዘቁጸረ ሓበላ ዓይኒ ደምበ ተቃውሞ ኮይኑዮ ጸኒሑን ዘሎን። እምበኣር ቃልስና ንምልካዊ ስርዓት ህግዲፍ ንምእላይ ካብ ኮነ እዚ ጉዳይ ብከመይ መፈላልይ ነጥቢ ኮይኑ መጺኡ ከዘራብ ይኸእል። ትርጉም ከኣ ኣለዎ ድዩ? ትርጉም ዮብሉን ። እሞ ዕድመ ዝዓበዩ ድዩ ወይ ዕድመ ዝነኣሱ ተሳትፎ ኣብ ቃልሲ ገደብ ክህልዎ ማለትዮ። ደጊም ኣብ ቃልሲውን ገደባት ዕድመ ብኸመይ ትርጉም ክህልዎ ይኸእል። እዚ ኣብ ፖለቲካ ዝኸሰሩ ዝብልዎ ጥራሕዮ። ምእንቲዚ ከኣ ንሃገርን ህዝብን ዘርብሕ ዝብሃል ሓሳብ ብሓሳብምበር ብዕድመ ወይ ጸታ ክትመዝኖን ክትግምግሞ ብፍጹም ጸረ መሰረታዊ መሰል ዜጋታትዮ። መራሕቲ ደምበ ተቃውሞ ኣይሰርሑን፡ ኣይድምዑን ክበሃል ይከኣል። እዚ ግን ምስ ዕድመ ዘተእሳስር ዮብሉን። ካብኡ ዝሓሸ መንገዲ እንተሃለወ ሓሳብ ኣቅራብካ፡ ነቲ ዛሕቲሉ፡ ደኸሙ ዘሎም ምብርባርን ተኻቲዕኻ ሓሳብ ምዕዞት ጥራሕዮ። ብዛዕባዚ ፍሉይ ርእይቶ ዘለዎ ከኣ ይሰራሕ ብሓሳብ ኣገባብ ቃልሲ መስርዕ ውድባት ኣደልዲሉ ንመላኸ ህግዲፍ ይስዓር። ንሕና ንደልዮ ከኣ ንሱዮ።

ብካልእ መዳይቲ ዝገርምን ህግዲፍ ዝዘርግሑ መርዛም ፈላልዩ ሓበሬታ ምኳኑ ዘረድእ እንታይ ኣብ ደመበ ተቃውሞ ዘለዉ መራሕቲ ሰልፍታት ይኹኑ ውድባት ግዜ ዝሓለፎም መራሕቲዮም ወዘተ ይብሉ፡ እሞ ሰባት ከም ሰባት ወይ ዕድመ እንተኹይኑ ዝውስን መጀመሪያ ህግዲፍውያን ካብ ስልጣን ክእለይዩ ኣይመተገብኡን። እሞ ህግዲፍውያን ብዛዕባዚ ክዛረቡ እንተኹይኖምስ ብነፍሶም በቲ ጃንዳ መላኸ ስርዓት ክጅምሩ ዶ ኣይምተገብኡን?

እቲ ጸገም ግን ንደምክራስን ፍትሕን ዝቃለስ ህዝብና ኣብዚ ረብሓን ኣብ ፖለቲካዊ መደብን መስርዕን ዘዮሎ ጉዳይ ኣልዒሉ ክዛረብ ዘሰክፍዮ። ምእንቲዚ ገደብ መሰል ኤርትራዊ ዜጋ ብዕድመ ዝድረት እንተኹይኑስ ኣብ መጻኢት ኤርትራ ክተእታቶ ዘለዎ ስርዓት እንታይ ኮነ ክመስልዮ። እዞ ሎሚ ብዕድመ ኣሳቢቦም ዝነቐፉ ጽባሕ ኣቦታት ኮይኖም ብዕድመኦም ገደብ መሰል ክግበረሎም ቅኑዕ ዶ ይኸውን።

ኣብዚ መዳይ ብንጹር ክዘረበሎም ዝኸእል ኣርእስቲ ሓደ ኣብ ፖለቲካዊ አተሓሳስባ ዝተሞርኮሰ፡ ራእይ፡ ሞዴል ወይ ቅዱ፡ ቅርጺ ህንጻ ውዳበ ፡ኣሰራርሓ ብዙሕ ዝፈላልይ ትርጉም ፖለቲካ ሓሰባትን ኣካይዳን ዘይብሉ ከም መተካእታታት ቀሪቡ ክፈላሊ ዘይብሉ ጉዳይዮ። እዚ ዓይነት ኣካይዳ ከኣ ንናህሪ ቃልሲ ኣንጻር መላኸ ስርዓት ኣስመራ ኣዝዩ ሃሳዮዮ።

መደምደምታ

ንዘበገስናዮ ቃልሲ ክዕወት ሓሳብ ብሓሳብ እምበር ብንጹል ውልቃዊ ጉዳያት ክንርእዮን ክንመዝኖ ኣይግባእን። ጠመተ ውልቃዊ ተርእዮ ካብቲ ሃገራዊ ተርእዮ፡ ካብቲ ሃገራዊ አተሓሳስባ ኣርሑቁ ክፈላልዩናን ክበታትነናምበር ብሓባር ክቃልስና ከም ዘይኸእል ምርዳእ ይግባእ። ሓንቲ ድምጺ ንሓደ ሰብ።

ዘለኣለማዊ ክበን ዝክርን ንሰውኣትና
ዜናን ሓበሬታን ሰዲህኤ
22 መጋቢት 2019